

teljo gipsamo tudi zjutraj po rosi. Po travnikih, kjer je kaj več detelje, se gips tudi dobro obnaša. Gips moramo jednako merno raztrositi. Za 1 ha veliko deteljišče rabimo 4—6 meterskih centov gipsa. Gips nam koristi v vlažnem podnebjju in v zemlji, katera je bolj rahla, sicer pa rodovitna in sploh dobro obdelana. Gips se prišteva k umetnim ali pomožnim gnojilom.

Kako naj zalivamo cvetje v loncih. Nemalokrat se nam pripeti, da nam pogine najljubša rastlina in nehote se vprašujemo, kaj je bilo temu vzrok. Največkrat je krivda na naši strani vsled površnega ravnanja z rastlinami. Sedaj v spomladi je zalivanje posebno važno, ker se cvetje v tem času otrebi slabe zemlje, ali tudi presadi v večje posode. Posoda ne sme biti nikdar do vrha napolnjena s prstjo, ker drugače se izlije voda iz posode, predno pride do korenin, temveč mora biti prazen rob posode vsaj en centimeter visok. Zalivati se mora vsakokrat z vodo, ki ima tisto temperaturo, kakor gorkota v sobi, nikdar pa ne sedaj spomladi zjutraj ali zvečer, ker je navadno premrzlo. Zalivati se sme samo tedaj, kadar je prst okoli rastline vsaj deloma suha, mokrejši prsti zalivati je odločno škodljivo, ker se napravi blato okoli rastline mesto rahle prsti. Rastline, ki cveto, potrebujejo mnogo več vode, kakor one, ki krasijo samo s svojim perjem. Ako pa je rastlina vsled suše ovenela, treba jo je oprežno in prav malo zaliti, potem pa postaviti v skledo z vodo, da se ondi polagoma namoči.

Zavživanje sadja. Kakor je znano, da je uživanje nezrelega „zelenega“ sadja zdravju škodljivo, tako je tudi že skoraj v obče znano, da je zrelo in pristno sadje zdravju jako hasnjivo. Posebno velja to o jabolkih, lepo zrelih in dobro uležanih. Takšna hranijo v sebi sok, ki pomaga želodcu prebavljati, na kar se potem celo telo uvrsti. Nasproti pa je vsako nezrelo sadje zdravju škodljivo, kar se lahko prepričamo zlasti pri neubogljivi mladini. Po takej hrani namreč kmalu slede razne bolezni, posebno griža in še več drugih. Da se ohrani pravemu sadju primerna veljava, moramo povdarjati, da prebivalci velikih močvirnatih okrajev z nezdravim zrakom se najlažje še shranijo z uživanjem zrelega in primerne sadja. Ondi se jabelka uživajo enako pri nas razne najiminitnejše reči, ker ondi znajo ceniti njih važnost za zdravje. Čuditi se nam je skoraj treba, kako je človek marsikdaj nerazsoden in neumen, ker si poželi in rabi to, kar mu je v kvar, naj si bode še toliko oddaljeno in drago, med tem ko zanemarja zdrave užitke, ki so mu pred nosom. Tako se je navadil na tobak, ki ni družega nego prazna navada. Še slabše mu je z žganjem, katero mori ljudstvo gmotno in duševno. Ali ono je postalo slepo in gluho zraven vsega tega. Koliko boljše bi bilo, ko bi se naše ljudstvo brez izjeme obrnilo k domačim pridelkom, kjer bi posebno v sadjereji našlo krepilni pomoček zoper tujo razvado! Mošt mesto žganja! bodi mu geslo.

Trgovina v Sisku. Gospod poslanec v hrvaškem saboru, Grga Tuškan, javlja: Slovenci kupujejo prilično mnogo žita na sisačkem tržišču. Često se je že dogodilo in se najbrže še bo, da so iz teh kupij nastale pravde, in potem seveda sodbeni stroški in druge izgube. Temu je krivo to, da kupec ne pozna trgovcev v Sisku in včasih naleti na nesolidnega človeka. Zato je potrebno, da se slovenski kupci informirajo o sisačkih trgovcih. Zato ponuja gosp. Grga Tuškan v Sisku svojo pomoč in deli razjasnila brez nagrade.

Kako se presaja zeljnate rastline? Zelje in podobne rastline sejati je na gredice. Od tod jih je izpuliti, ko jih potrebujemo in zasaditi na stalno mesto. Kadar jih pulimo, je dobro, če ostane na njih mnogo zemlje. V nasprotnem slučaju jim jako koristi, ako jih vtaknemo do listja v blato iz kravjeka in vode. Nato se naredi s klinom luknja, v katero se vtakne rastlinica nekoliko, toda malo bolj globoko nego je bila prej v zemlji, a od strani se zabode klin proti spodnjemu delu

prve luknje ter pritisne k rastlini. S tem se luknja zagrne in rastlinica stoji trdno. Ako ni zemlja mokra, treba je zeljnate rastline vsaj enkrat po presajenju zaliti.

Kako globoko je sejati? Seme potrebuje pri kalenju mnogo zraka, zato se je ne sme zasuti z zemljo. Tudi bi mladi kal v takem slučaju moral preveč rasti, predno bi prišel na površino in ozelenel. Ako bi porabil prej, nego pride na svetlo, rezervne snovi, ki se nahajajo v semenu, bi ne mogel več rasti in bi se zamoril. Le zelena rastlinica zamore si nabirati sama redilnih snovi. Da dobiva torej seme dovolj zraka, a ne trpi tako lahko suše in da mladi kal kmalu ozeleni, zagrniti je treba seme prilično trikrat tako globoko pod zemljo, kakor je seme debelo.

Kedaj je treba zalivati? Dokler so noči mrzle, torej je spomladi in jeseni zalivati zjutraj. Ko so pa noči bolj tople (poleti) je najboljši čas za zalivanje vrtnine zvečer po solnčnem zahodu. Ako se zaliva rastline, dokler jih še solnce obseva, jih to lahko požge. Tudi rastline rade obelijo, če se gorkota in mrzlota prehitro spreminjata. Najbolj nevarno je zalivati rastline o opoldanski vročini.

Mešanica ali kompost se imenuje gnoj, katerega napravimo iz vsakovrstnih odpadkov pri domu. Zlasti se stavi na mešanico: smeti, mesne odpadke, listje, pomije, cestno blato, blato iz luže in sploh vse, kar ni zrelo za na njivo, a ima nekoliko redilnih snovij v sebi. Kompost je treba večkrat v letu podvreči, da lažje sprhne. Če ga polijemo tu pa tam z gnojnico, ga jako zboljšamo, a tudi prej se izreja. Na vrtu je kompost najbolj važen gnoj. Osobito cvetličarji bi ga težko pogrešali. Pa tudi na travniku je mnogo vredno gnojilo.

Poučni in zabavni del.

Črni kirasirji.

Češki spisal V. Beneš-Třebizský. — Poslovenil D. Pč.

Po žetvi l. 1813. je prispel v . . . polk „črni kirasirjev“. Brez pomisleka so ujezdili v posestva, se ustavili na podih, po dvoriščih in na vrtih, kjer je le kdo mogel. A dobra polovica polka je morala vender prenočevati pod milim nebom.

„Črni kirasirji“ so bili sami odbrani možje, v jeklenih kirasih, s šopkom las na šlemu, pravi obri. Ljudje so se jih bali, ker so slišali o njih slabe vesti in ker so puščali povsod zle sledove za seboj. To je bila sama „zrela“ družina; nejedna glava je med njimi že visela, nejedno lice je bilo brazdovito kakor razorano polje.

„Črni kirasirji“ so ohranili verno pusto нрав stare „soldateske“; v miru bili so ničemniki, v vojni pa pravi besi.

„Kaj hudiča! Mari strašimo, ti jazbec!“ je kričal na dvorišču kmetije ne posebno prijateljski stražmojster in oprenil svoje besede s krepko kletvico.

Kmet, kateremu so bile te besede namenjene, je stal na pragu, mencial svojo čepico v roki, ter se tresel po vsem životu.

Stražmojster je skočil raz konja, dva častnika sta stopila brzim korakom v sobo.

„Pozdravljam vas, gospodje vojaki!“ izpregovoril je s trkljajočimi zobmi kmet.

„Ne pozdravljaj, temveč daj, kar imaš. Od jutra jezdimo. Kar živiš, te niso posetili takšni gospodje. Hitro; v sobi so že in mro žeje kakor mi“.

In res, častnika sta bila že v sobi; starejši je sedel za hrastovo mizo, a mlajši, visok mož, je ogledaval sobo. Njegovo temno, upalo oko se je h kratu živeje zablisnilo; vojak je stopil k peči, kjer je sedela na klopi Marica, najlepša deva vse vasi, zakrivaje si s predpasnikom oči pred tujimi gospodi, katerih se je radi njih slabega glasu bolj bala nego strašil.

Zadrega devina je vojniku vidno prijala.

„Lepo hčer imaš!“ je dejal, ki je zapazil v sobi kmeta s polnim vrčem in kmetico s skledo, v kateri je žoltelo surovo maslo in vabilo celo grofovski jezik.

Kmet ni mogel spraviti iz sebe ni besedice.

„Bodi radi nje brez skrbi. Dokler smo mi tu, ji ne skrivi nihče niti lasu na glavi“, je rekel mladi častnik polu češki, polu poljski.

Kmet se je globoko oddahnil, častnik je sedel za mizo, a jedel je malo, tudi pil je le zmerno. Tembolj pa je zaužival njegov tovariš z ostriženo, skoro golo glavo, malimi, krožujočimi očmi in nagubanim čelom.

Mlajši častnik oprl je glavo ob levico in se zamislil. Njegovo orumenelo lice privzelo je nekam čuden izraz.

Na dvorišču so ropotali vojaki brez nehanja; ves svet so preklinjali, najbolj pa francoske garde. Kolikokrat so se že ruvali z njimi, nekateri gotovo dvajsetkrat, a še jim niso dali miru!

A ko bodo s temi gotovi, tedaj gotovo zarjavijo meči „črnih kirasirjev“ v svojih tokih.

„Slišiš, kmet“, izpregovoril je h kratu častnik v sobi, „ko se vrnem z bojnega polja, postojim pri tebi in te poprosim za roko tvoje hčere. Razumeš me“?

Kmet ni odgovoril, le po strani je pogledal govorečega.

„Ne veruješ mi? — Grof sem, samotarim, nimam očeta ne matere, niti brata, niti sestre, imetje moje je večje od štirih vaših vasi . . .“

Častnik je utihnil; dozdevalo se mu je nedostojno, da je dospel v svojem govoru tako daleč. Njegov tovariš je dremal za staro hrastovo mizo v orožju in kirasu.

Kmetica se je tresla pri čudnih besedah nepričakovanega gosta; vsled radosti ali vsled zle slutnje? Tega niti sama ni vedela.

„Ne veruješ mi? Prav imaš, da ne veruješ. Ne poznaš me, a ženina svoje hčere mora oče venderle vselej poznati. Toda spoznaš me, uvidiš, da me spoznaš, kakor poznam i jaz tebe s tvojo hčerjo že davno. Ni se zaman ustavil naš polk danes pri vas“.

A častniku je zaigral okoli finih ustnic čuden smeh.

Seljaka je iz nagla prešinilo, da so ti „črni kirasirji“ sami hudiči iz gorečega pekla, in častnik-grof, da je sam Lucifer. Bog sam ve, zakaj ga je to prešinilo, zakaj mu je obraz obledel kakor prt mrtveca, in zakaj mu je šinila v glavo dogodbica, o kateri je menil, da je pokopana na veke v tolmunih minulosti.

Marica ni več zakrivala lica s predpasnikom, sedela je z rokami na kolenih, kakor bi jih hotela viti nad glavo, a v lice jo je posvetil poslednji žarek solnca, ki se je utihotapil v prostorno, sajasto sobo.

Častnik je stopil za štiri korake bližje in uprl temne oči v devo, da je hotela sirota krikniti, toda krik je ostal v grlu, izpremenil se za nekaj hipov v milo jokanje, ker ji je prišla snubitev tako hitro, tako nenadoma, in ker oče na to niti besede ni izpregovoril, niti ene besede. — Čudni oče! Stal je sredi sobe, kakor da je okamenel, kmetica pa se je smejala; ni slišala hčerinega joka, glava se ji je vrtela, ker bode postala njena hči grofica. Še čudnejša mati!

V sobi ni bilo nikogar več razen starega častnika, kmeta in grofa. — Na nebu se je zablisnila zvezda za zvezdo, a jedva se je prikazala, padla je v brezumno globino.

(Dalje sledi.)

***** Novice. *****

— Mlekarski in sirarski zadrugi v Logatcu je poljedelsko ministrstvo za napravo novega združnega poslopja dovolilo podpore 10.000 kron.

— Občinske volitve v Ljubljani Za letošnje občinske volitve, ki se bodo vršile prihodnji teden, je narodno-napredna stranska določila naslednje kandidate: Za III volilni razred: Jakob Dimnik, mestni učitelj, Ivan Kenda, želez. sklad. mojster, Josip Prosenc, zavarovalni zastopnik, Josip Vidmar, dežnikar in posestnik, Josip Turk mlajši, trgovec in posestnik. Za II. volilni razred: Anton Gorše, kantiner in posestnik, dr. Lovro Požar, ravnatelj višje dekliške šole, Anton Svetek, c. kr. računski svetnik. Za I. volilni razred: Dr. Karol Bleiweis vitez Trsteniški, primarij in posestnik, Fran Grošelj, trgovec in posestnik, Ivan Seunig, usnjar in posestnik, dr. Karol Triller, odvetnik.

— Slovensko gledališče. V ponedeljek je imelo dramatično društvo svoj občni zbor, na katerem se je razpravljalo o vprašanju glede opustitve opere. Sklenilo se je, ohraniti dramo in opero.

— Sloverec — iznajdbenik. Gospod Ivan Bajde, iznajdbenik iz Hotič pri Litiji, je iznašel nov klavir, ki ga bo kazal v nedeljo v Švicariji. V Litiji je priredil te dni s svojima sinovoma na svojih instrumentih koncert. Tak klavir je prodal gosp. Bajde znani princezinji Chimay za 500 kron ter jo dva dni v igranju poučeval. Bajdejev klavir je prijeten instrument, na katerem se vsakdo nauči hitro igrati.

— Premestitev divizijskega poveljstva iz Ljubljane v Trst. Po časnikih je krožila vest, da namerava vojno ministrstvo premestiti divizijsko poveljstvo iz Ljubljane v Trst. Od avtoritativne strani se nam sedaj z Dunaja poroča, da je ta vest popolnoma neosnovana in da vojno ministrstvo na tako premestitev nikdar mislilo ni.

dela ali z drugimi naredbami za urejeno izkazovanje dela; m) s sprožitvijo in ustanovitvijo gospodarskih zvez, zlasti pridobitnih in gospodarskih zadrug za nabavo surovin, za olajševanje kredita, za upeljavo skupnega strojnega obrata, za vzdrževanje skupnih podjetij, za dobavo zlasti državnih potrebščin in dr.; n) s tem, da ustanavlja ali podpira bolniške blagajnice za mojstre, starostne in invaliditetne blagajnice; o) s tem, da daje zadrugam in njih udom, ki pripadajo zvezi, v obrtnih zadevah pravne svete.

Kmetijstvo.

Jabolčni tončič.

Kaka nevolja nas prešine, ako se nam vsuje iz prerezanega lepega jabolka ali iz namizne hruške grda črvojedina! Če je med kupljenim namiznim sadjem mnogo takih uničenih in neslastnih komadov, odslovimo prekupca ali sadjarja, od katerega smo jih dobili.

Črvivost pri jabolkih in hruškah provzročuje gosenica majhnega sivorujavega metulja, kateri leta od konca meseca maja do prvih dni meseca julija in ki polaga svoja jajčeca posamezno na mlade plodove. Najrajši stori to ondi, kjer se plod dotika kakkega listja ali kakkega drugega plodu. Gosenčica, ki se je izmotala iz jajčeca, zavrtja se v rastoči sad in žroč pomiče proti peškišču, kjer pokonča seme. Dorasli rudečkasti črviček zapusti časih sad že na drevesu in se spusti po tanki niti navzdol, da jo popiha v razpokline in špranje drevesne skorje, v mah ali druga skrivališča. Njegovi rovi v sadu in peškišču so napolnjeni z gnusno črvojedino — goseničnim blatom. Mnogo plodov popada, ko jim je peškišče uničeno, z gosenico vred pred določenim časom z drevja. Ko so izlezele iz ploda, poiščejo si na deblu kako varno zavetje. Nekaj sadja pa na videz vender dozori in se spravi s črviči vred v sadne shrambe in kleti. Gosenice, ki prilezejo tu iz sadja, poskrijejo se v slami, v špranjah, med deskami itd. Da se obvarujejo zimskega mraza, naredo si nekako gnezdece iz preje, v katerem se pa še le spomladi zabubijo. Po razmerno kratkem počitku se prikaže metulj, ki se takoj napoti v vrh, kjer se spari in odloži jajčica. Iz opisanega življenja tega mrčesa lahko razvidimo veliko škodo, ki nam jo more provzročiti; ob enem pa posnamemo iz njega tudi način, kako ga je zatirati. Glede na to moramo v prvi vrsti pobrati vsak dan prerano odpadlo sadje in ga pokrmiti svinjam, ako nimamo zanj boljšega pota. Tudi potrgati je dobro črvido sadje. Gnezda, v katerih prezimujejo gosenice, pokončamo s tem, ako ostrgamo skorjo z drevja, kakor smo to omenili že zastran jabolčnega cvetodera. Razun tega pa bodi omenjeno tu tudi iz

drugih vzrokov prikladno mazanje drevja z apnenim beležem, vsled katerega ostane skorja gladka in ne nudi gosenicam nobenih skrivališč. Izpraznjene sadne shrambe in kleti moramo temeljito osnažiti in jih imeti zaprte, dokler metulji letajo. Dober pomoček za pokončevanje tega škodljivca so tudi takozvane goseničje pasti, ki se narejajo tako-le: Meseca julija se ovijejo rodna jabolana in hruške, in sicer pri visokodebelnem drevju približno 1 m nad zemljo, pri pritlikavcih pa neposredno pod vejami, z rahlimi, navadnimi povresli, ali ravno tako debelimi kitami od mehkega sena, lesne volne itd., ki se pritrdijo z navadnim motvozom na debla. Čez nje se pritrdijo in sicer tudi z motvozom kakih 15 cm široke krpe debelega papirja, ki delajo nekako streho nad vso napravo. Mnogo škodljivčevih gosenic se poskrije v take pasti in se zabubi v njenih rahlih tvarinah. Te pasti se snamejo meseca januarja, njih vsebina pa se sežge. Ako je papir dobro ohranjen, lahko ga porabimo še jedenkrat.

Poučni in zabavni del.

Črni kirasirji.

Češki spisal V. Beneš-Třebizský. — Poslovenil D. Př.

(Dalje).

Starejši častnik je ležal poluslečen na mehkih kmetških perncah. Gromovito hropenje je javljalo, da dobro spi.

„Ne pači se! Mari me več ne poznaš?“ je sikal grof kmetu v uho. „Hitro si pozabil ono noč, vražje hitro“.

Kmet je trdno stiskal ustnice, da bi ne mogel niti jeden dih skozi nje, ki bi mogel izdati častniku mrzlico, katera je tresla vse njegovo telo.

„Tema je, kmet-župan, razsvetiva si, bodeva se bolje videla“.

„Gospod, to bi moglo vzbujati pozornost —“

„Zagrneva okna“.

„Nimava s čim“.

„Z mojim plaščem“.

„Gospod — —“

„Kresilo sem, hitro, župan“!

„Saj imate mojo besedo, da dobite mojo hčerko“, je dejal kmet, ki je bil v vasi, o kateri govorim, župan, tako, kakor če uhaja umirajočemu sapa, a vender hoče narekovati svojo poslednjo voljo.

„Ali ste slišali, gospod grof?“ je rekel župan, toda tako prosto, kakor bi mu bil ravnokar padel težek kamen s srca.

Trobka je zapela drugič pred vasjo, razlegala se dalje in dalje, na griču za vasjo so vsplamteli ognji, kmalu so se tresla okna, kakor bi se gibala zemlja v vseh svojih delih.

Na sto plamenic je razsvetilo vas. V županovi sobi je bilo kakor po dnevu, a lice županovo je bilo še vedno kakor mrtvaški prt.

Stari častnik, polkovnik, je stal takoj na nogah in bil takoj opravljen.

„Zlo — ritmojster“.

„Doslej še ni. Naši se najbrže umikajo izpred Draždan. Korsar je prispel še pravočasno“.

Ritmojster še ni dogovoril, ko stopi v sobo ordo-
nančni častnik iz glavnega tabora. Priklonil se je in podal starejšemu listino.

„Posveti, glupec“! je zagrmel polkovnik, a sreča za župana, da je stopil v sobo drug častnik s plamenico v roki.

„Ven, dečko“! je zakričal iz nova polkovnik na župana, potem pa tiho prečital list. Glasil se je tako-le: „Bonaparte je prispel s 60.000 možmi pred Draždane. Generalu Moreanu so odsekane obe nogi. Umikamo se nazaj na Češko. Vandame na naši zemlji. Takoj na pohod. Udira“! Podpisan je bil Colloredo.

In predno je minulo četrť ure, je jezdilo več nego 4000 konj proti Toplicam.

Kmet župan si je stoprav sedaj oddahnil in ž njim vsa vas. — Toda ljudje niso legli. Smolnati venci, obešeni po višinah tja do Toplic na zrdeh, goreli so plamenoma, a to ni bilo dobro znamenje. Nemara v presledkih 10 minut so se stresla okna, in kdor je priložil uho k zemlji, je slišal neprestano donenje, kakor bi v daljavi grmel.

„Francozi beže“! so menili po vaseh in niso se motili. Rano so prispeli v vas novi polki konjice, pot je tekel raz konje in vojakom vsled prahu niti v lice ni bilo videti.

Koncem je jezdila močna tolpa kozakov. In koder so jezdili, povsodi so povpraševali, je-li še daleč do Pariza, da že jezdijo 200 milj, a še vedno ni videti Pariza. A vsakemu so prisegali pri spasu svoje duše, da gredo nad Napoleona. Nosili so na sebi volčje kožuhe, na glavah ovčje čepice, a okoli boka lanene pase, ob strani ostre, krive sablje, a v desnici seženj dolga kopja.

* * *

Ne dolgo potem so prispeli vozi, ki so bili v pravem pomenu besede z ranjenci prenapolnjeni. Vedno je stražilo nekoliko kozakov. In dosti so pretrpeli od njih siromaki, našinci in Francozi brez razločka. Gospodje molojci niso delali posebnih izjem. Mnogokrat so vrgli z voza z mrtvecem i poluživega in hiteli dalje. Jeli se kdo usmilil siromaka, je bilo dobro, in če ne, je poginil bedneje, nego nema živina.

Po ranjenih so prišli jetniki, cele tolpe Francozov, ki so bile zopet obdane s kozaki. Te niso poznali milosrčja, kakor čredo so gnali reve pred seboj, tolkli so jih z žilovkami, a ko so dospeli do prenočišča, jemali so jim še grižlje, ki jim ga je kdo

ponudil, iz ust, ker je bil kozak neprenehoma lačen. — Francozi so bili še mladeniči, skoraj otroci. Plačali so grižlje z zlatom, toda zaman so plačali. Kozaki so jim vzeli zlate in grižlje. Strašno so se maščevali za požar v Moskvi in za carski Kremelj. Strašno, toda po pravici. Tudi Vandama so vedli. A postopali so z njim slabejše nego s psom. A Vandame je preklinjal grozno — Napoleona, ker ga je poslal v češko zemljo, da bi se ga rešil, a kozaki so se mu smejali na vse grlo, njemu in njegovemu preklinjanju. Drug za drugim so mu pravili, da pojdejo na Rusko, uprav v Moskvo, a v Moskvi na razvaline Kremlja.

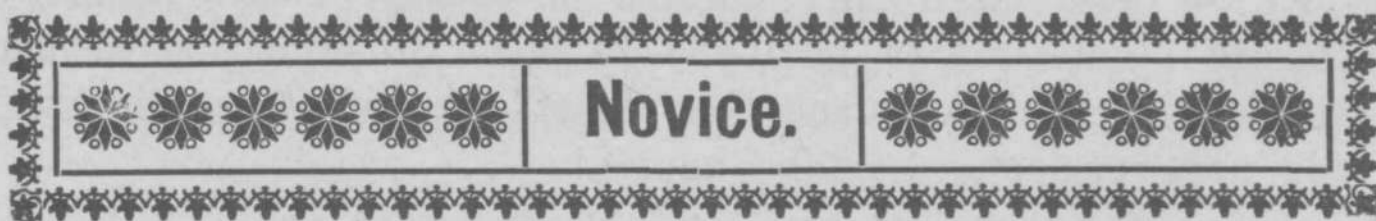
* * *

Bil je hladen dan meseca oktobra. Nad vasjo so se razprostirale megle kakor krila bajnega netopirja. — „Črni kirasirji“ in z njimi grof-ritmojster se niso vrnili. Najbrže so speli v Pariz. Kmet župan si je mel v teh mislih roke, tudi kmetica se ni več želela, da bi postala njena hčerka grofica. Samo Marica je bila žalostna, ne radi tega, ker ni prišel ženin po njo, marveč zato, ker se vrne in jo odvede sam Bog ve kam in jo povzdigne v grofico. A njeni mladi glavi se je zdelo, da je to tako, kakor pripovedujejo pripovedovalci: da je prispel po nevesto neznan gospod in jo odvedel v neznan kraj, kjer je ni videl nihče več, ker je pre zapisal oče pred leti lastno svojo kri hudemu duhu. In takšne misli so ji polnile vedno odločnejše glavo, in krušile so ji srce, kakor kljuvajo kavke golobičino srce.

Ljudje so si pravili, da Marica od titih dob, kar so bili v vasi „črni kirasirji“, boleha, vzdihuje, in dodajali so tem besedam še huje.

Že se je mračilo, ko je prispela še ena tolpa jetnikov v vas. Že tri so prispele danes, a ta je bila največja. Francozi vsled utrujenosti niso mogli naprej. Drug za drugim so cepali na cesti, toda vselej jih je zopet zavnala, če tudi samo za hip, kozaška žilavka.

(Dalje sledi).

— Osebna vest. Zastopnikom Kranjske v letošnjem zasedanju delegacij je bil izvoljen poslanec dr. Šusteršič.

— Učiteljske premembe. Vodstvo štirirazredne ljudske šole v Senožečah je poverjeno gosp. Franu Punčuhu, učitelju v Vipavi; na njegovo mesto je prišel gosp. Henrik Mravljak.

— Suplentinja na rudniški šoli v Idriji gđ. Katarina Jeschenag je definitivno nastavljena na tej šoli.

— Uršulinskemu učiteljišču v Ljubljani je ministristvo podelilo pravico javnosti.

— Ljubljanska rudarska zadruga si je zopet izvolila za predsednika odvetnika in deželnega poslanca dr. viteza Schoeppla. Volili so ga tudi socijalni demokratje.

— Mestna elektrarna ljubljanska. Uradovanje pri mestni elektrarni je po preteku treh let pokazalo, da je za razne slučaje potreba jasnih določil. Zaradi tega se je občinski

tega so začeli boj proti terminski kupčiji in v Nemčiji dosegli, da se je ta kupčija prepovedala.

(Konec prih.)

Pridelovanje krme na polju.

Sedanje gospodarske razmere kažejo, da je najboljša za kmetovalca, ako redi mnogo živine, za kar pa se je treba preskrbeti z zadostno krmo. Spreminjevanje njiv v travnike se še nekako z nezaupanjem gleda, temu so mnogo kriva slaba travniška semena, kajti pri nakupu se večinoma gleda na ceno, ne pa na dobroto blaga. Toda delavske razmere bodo silile posestnike, da prirede njive v travnike, kajti pridelovanje žita pri dragih plačah onemogoči obstanek kmetij popolnoma.

Pri naročitvi semen naj se ozira v prvi vrsti, kaka je zemlja, ali je peščena, rahla, ilovnata ali obratno vlažna, težka itd. Potem se je treba ozirati na namen, katerega hočemo doseči, ali želimo mešanico samo za 1 do 2 leti, ali lucerno za svežo krmo ali travnik za kratko ali pa za stalno. Na mnogih krajih, kjer uspeva domača detelja slabo, je vedno bolje primešati še kako hitro rastočo travo, kakor laško ljuliko ali mačji rep. Na težki, vlažni zemlji je dobro, domačo deteljo nadomestiti s švedsko. Najboljši uspeh dosežemo, ako zmešamo obe travi. Priderek zmesi je gotov in se ni bati kake pozeblane ali kacega plevela, kakor predenice. Krma iz tacih zmesij je tudi boljša od same detelje. Ako želimo dvojno zmes, tedaj se vzame za 1 ha:

1. za rahlo zemljo: domače detelje 20 kg, laške ljulike 8 kg.
2. za težko zemljo: domače detelje 20 kg, mačjega repa 3 kg.
3. za težko, vlažno zemljo: švedske detelje 12 kg, mačjega repa 3 kg.

Najbolja pa je zmes iz vseh 4 vrst in sicer: domače detelje 16 kg, švedske detelje 4 kg, mačjega repa 3 kg, laške ljulike 6 kg.

Za svežo krmo pa je prevažna rastlina lucerna, ki lahko raste z najboljšim uspehom 20 let, ako pravilno ž njo ravnamo. Najboljše gnojilo za lucerno je pepel, cestnek, med umetnimi gnojili žlindra, superfosfat pomešan s kalijevo soljo, v mnogih krajih, kjer je revna zemlja na apnencu, pa je prevažno gnojilo navadno apno, ki jo posebno pospeši v rasti. Kot najboljša trava, ki naj se jej primeša, se je pokazala pasja trava (Knautgras), ki hitro raste in vstraja stalno, kakor lucerna, ne pa laška ljulika, ki izmrje že v par letih. Vzame naj se 85 % lucerne in 15 % pasje trave in sicer za 1 ha: lucerne 35 kg in pasje trave 8 kg oziroma za 1 mernik prostora lu-

cerne 3,5 kg in pasje trave 0,8 kg. Najboljše lucernino seme je francosko, potem italijansko, ameriansko pa slabo za naše razmere. Zato naj se ne gleda pri naročitvi na ceno, nego v prvi vrsti le na blago. Ceno seme se hudo maščuje s slabimi pridelki. Lucerna je zelo važna rastlina kot sveža krma, kakor tudi kot suho seno.

Pri prirejanju njive v travnik za 5letno dobo se vzame $\frac{1}{3}$ detelj, in sicer domača, bela in švedska in $\frac{2}{3}$ trav namreč laška ljulika, francoska in angleška pahovka, mačji rep, travniška bilnica in pasja trava. Tako prirejeni travniki nam donašajo na 1 ha 70 do 100 meterskih stotov sena, ako rabimo še 2 do 3 q kalijeve soli in 4 do 5 q žlindre ali 2 do 3 q superfosfata.

Ker pa gospodarske razmere včasih zahtevajo, da spremenimo njive za vedno v travnike, tedaj moramo pri sestavi trav in detelj paziti na to, da vzamemo one rastline, ki rastejo več let. Za ta namen pride kakih 16 do 20 vrst v gotovih odstotkih v pošte. Stalen travnik je v primeri s 5letnim manj plodonosen in kaže le ondi njivo za vedno spremeniti, kjer je zemlja za obdelovanje pretežka ali prestrma.

Tudi bi bila taka naprava umestna, kjer mislimo radi prevelike daljave od posestva njivo v gozd spremeniti, na tak način bi imeli 10 let dobro košnjo, med tem časom pa lahko doraste zasajeno drevje.

Črni kirasirji.

Češki spisal V. Beneš-Třebizský. — Poslovenil D. Př.
(Dalje).

Župan se je tešil, da bodo vsaj danes brez prenočevalcev, a ko se je najslajše zazibal v to misel, je prihrumelo nekoliko Rusov s kapitanom na čelu v sobo in zahtevalo zase in „modroplačarje“ zajutrek, obed in večerjo ob enem.

Kmetica je dobro vedela, kaj pomeni zajutrek, obed in večerjo kuhati zajedno. Pol neček je napolnila z moko, namesila in navalila cmokov, kakor hlebe, a ko je začela voda v kotlu sikati, je skuhala cmok za cmokom; kozaki segali so sami po njih, niti učkati niso mogli, a siromaki Francozi so sedeli pri vratih in upirali oči v kotel in krčevito stiskali svoje ustnice.

Najbolj v ozadju je želel mlad gardist in se opiral ob duri. Na gornjih ustnicah mu je ril jedva mah izpod kože, na prsih je nosil trak častne legije v desnici pa je vihtel zasukan kol. Njegovo sivo oko je gledalo topo v zrak, skoro brezčutno, tuintam so zašepetale njegove lepe ustnice, toda neumljivo in le za trenutek.

Njegovi tovariši, sojetniki, so prosili gospodarja, županko, a za vsak grižljaj so ponujali cekin.

Samo mladi gardist ni prosil; včasih je klesnil naprej, kakor da ga objema omotica, toda vedno se je zopet premagal.

Marica je podajala skrivaj, komur je mogla, košček kruha, a njeno oko je vedno hitelo k mlademu jetniku, ki je sedel pri vratih kakor brez življenja, in vselej je preletel na njeno lice lahen oblak, kakor bi zasvetila zarja v mraku, in vedno je zamižala. Tako rada bi mu nekaj dala, toda on ni beračil, niti ganil se ni. Do vrat se je pririla.

Mladi Francoz se je ozrl. Njegovo medlo oko je počivalo na devi, levica, ki je visela v obvezi, se je nekako zganila, a njegove ustnice so nekaj zašepetale v poluznani besedi, milo kakor pesem zvona.

Marica je stopila bližje in podala siromaku kruha in sira. Jetnik jo je zopet pogledal in segnil po daru, toda bradat kozak je zgrabil Maričino roko.

„Meni kruha, — meni sir, li deva! Temu itak ne pomore“.

Toda mladenič je že držal oboje; a tudi kozak se ni dal tako izlahka odbiti; ruval je siromaku iz roke jedini grižljaj, ki ga je prejel ves dan.

„Daj sem, daj! Tebi da sv. Peter drugega, še boljšega pa hudič v peklu!“ se je smejal kozak in imel takoj Francozovo roko v svojih pesteh.

„Z patky“! ¹⁾ kriknil je h kratu Francoz poljski, iztrgal s vso silo svojo desnico kozaku in stopil dva koraka nazaj.

„Poljak“!

„Prokleti Leh“!

„Pes“!

Kakor iz jednega grla so kričali kozaki, a štiri krive sablje zablisnile so se revežu pred očmi.

„Vodka! — Vodka! — Vodka, gospodje kozaki“!

In na to besedo so pospravili kozaki brzo svoje sablje v tok in se gnetli k županovi hčeri, ki je iz polnega sodca nalivala piskre in jih razdavalaj vojakom.

Molajci so pili na smrt, da se jim je kadila glava, in mislili so, da so na Donu v svojih kočah, da jim igra slepec na banduro dumko, a zopet, da so v Parizu, da so ujeli Napoleona, da ga ženejo v Moskvo, da ga zapro v železno kletko, a da bodo jezdili ž njim po Rusiji . . .

„Dvignite se, vi lenuhi, vi pasji sini, ve kobilje glave“! je zagrmel kozaški kapitan jetnikom v ušesa in jih tolkel nemilosrčno s ploho sabljo po hrbtu.

Kozaki so neradi vstajali od žganja, ker so jim krožale rožnate misli po glavi, kakor bi bili doma pri židu okoli polnoči.

Tudi Francozi se niso radi dvigali, jedva so se držali siromaki na nogah. A ko so že bili iz vseh hiš na sredi vasi, so jih kozaki obkolili in gnali na pokopališče . . . A ko so prispeli na pokopališče,

gnali so jih v sredino kakor čedo, za njimi zaprli vrata, skakali raz konje, okoli zidu zapalili ogenj in šтели — zlate, ki so jih vzeli jetnikom.

Noč je bila hladna, megle so se zgostile, a še nižje so legle na zemljo. Francozi so sedeli ob križih, bo grobih, tresli se zime in jeze, tihoma se jokali; na glas niso smeli, ker so se kozaki neizmerno radovali francoskih solz in jih potem še huje mučili. Verujem, da je marsikateri jetnik zavidal rajnim tihi počitek.

Samo jeden izmed vseh 300 jetnikov je mirno počival ob peči v prostorni, sajasti županovi sobi. Počival je brezskrbno, ker je bil kozakom mozeg vsled vodke razgret, ker so imeli za pasi zlate, in okoli „modroplaščarjev“ je bila ograja. Na to, da bi mogel kdo ubegniti, niti v sanjah niso mislili.

Županu gost ni bil prav po volji, a Marica prosila je za Boga, da bi siromaka ne gonil iz hiše. Župan je imel trdo srce, trše nego skala, toda Marica je znala s svojo besedo uprav čarati. Ves čas niti oči ni ganila od mladega gardista.

In Poljaku se je dozdevalo, da je v svoji mili Poljski, da je stari, očetovski grad, ki so ga Rusi razdejali, se zopet dvignil iz razvalin, da je oče zopet ostal na daljnem pokopališču ob Visli, da se mu vrne brat za bratom, jeden izpred Prage, drugi iz Macic-jovic, a tretji iz Sibirijske, a on, najmlajši, da se pripravlja za svatbo z nevesto iz daljnih, neznanih krajin, da mu blagoslavlja mati srčno zvezo, da jima zastavlja dobri poljski narod pot in da ponuja veliki francoski car v svatbeni dar njegovi revni nevesti vse nekdanje posestvo njegovega rodu . . .

Vse to je videl mladi Leh, častnik slavne Napoleonove garde v milih očeh županove hčerke, ker mu je rešila danes življenje, ker če potegne kozak sabljo, tega nikdar ne stori zaman. In njemu so se svetile danes pred očmi štiri kozaške sablje.

Župan je nemirno stopal po sobi, včasih je pogledal mladega vojaka. Zopet se mu je vračala misel v glavo, po kateri je vedno zbledel kakor mrtvaški prt, a s tem spominom vračale so se mu v pamet udrte oči in orumenelo lice.

(Konec prih.)

— Osebnosti. Poljedelsko ministrstvo je imenovalo gosp. Bohuslava Skalickega v Novem mestu vinarskim inšpektorjem za Kranjsko, s čimur je postal imenovanec definitivni drž. uradnik IX. činovnega razreda. — Tehniški vodja državnih del za pokončevanje trtne uši gosp. Fr. Matjašič je imenovan vinorejskim nadzornikom 1. razreda s sedežem v Gradcu. — Finančni minister je iz službenih ozirov premestil c. kr. geometra Em. Martinyja iz Celja v Maribor. Njegov naslednik je c. kr. geometer R. Verbič; svoj sedež pa ima v Konjicah in ne več v Celju.

¹⁾ Nazaj.

požrešne, belodlakave, rujavo in črnoprogaste gosenice tega znanega metulja ter popasejo in objedo drevje časih do golega. Očitno nam je, da ne uničijo na tak način samo letošnjega pridelka, ampak oslabijo s tem tudi drevje prav močno. Po noči, ob slabem vremenu in časih tudi za velike solnčne vročine, se drže gosenice v velikih družbah med listjem, ki so ga nekako mrežasto prepredle; ves ostali čas pa so razkropljene po vsem vrhu, kjer neprenehoma žró.

Meseca velikega travna ali rožnika se izpremenijo gosenice v svetle, zelenkastorumene bube, ki so privezane z drobnimi nitkami ob vejicah.

Še meseca rožnika pride na dan metulj, ki odloži svoja mnogoštevilna, rumena jajčica gosto drugo poleg drugega in sicer po največ na spodnjo stran lista.

V teku poletja se izvale iz jajčic gosenčice, ki oklestijo najbližje liste popolnoma do reclja, ostanejo pa čisto majhne in se poskrijejo pred zimo v družbah v gnezda, katera so si spredle iz posameznih ali iz nekoliko suhih listov. To so takozvana mala gosenična gnezda, ki ostanejo na drevju tudi še potem, ko je odletelo listje.

Kakor hitro se začnejo odpirati spomladni listni in cvetni popki, zapustijo gosenčice svoja prezimovališča in strežejo svojemu gladnemu želodcu s tem, da obirajo listje skoro nepretrgoma; drevje postaja golo, gosenice pa naglo rastejo.

Ako hočemo tega škodljivca naglo in z uspehom zatreti, moramo omenjena mala goseničja gnezda odrezati po zimi z drevesnimi škarjami, nasajenimi na dolgi palici. Tega pa ne bomo storili le na sadnem drevju, ampak na vsak način tudi na glogu in trnoljici (to se pravi na belem in na črnem trnu), ako se namreč nahajata v obližju dreves. Gnezda je treba sežgati. Zadnjega dela ne smemo nikdar opustiti, kajti iz gnezd, ki so ostala na tleh, izlezejo spomladi tudi gosenčice in se spravijo na drevje.

Jajčica na listju sicer lahko zmastiš na pritličnem drevju, na visokodebelnem pa bi imelo to ravno tako malo uspeha, kakor zatiranje gosenic v njihovih poletnih gnezdih.

Poučni in zabavni del.

Črni kirasirji.

Češki spisal V. Beneš-Třebizský. — Poslovenil D. PŘ.

(Dalje).

Danes ga je zopet to tako mučilo, ti kozaki so prišli in njegova hči se je zagledala v poljskega jetnika.

„Pri Lipskem ste se bili!“

„Pri Lipskem, dobrotnik —“

„In ušli ste?“

„Samo levico so mi zdrobili“.

Župan je zakimal z glavo in uprl svoje oči ostro v Poljaka.

„A o „črnih kirasirjih“ niste nič slišali?“

„Slišal, dobrotnik moj. Pri Hlumu jih je padla polovica, pri Lipskem druga polovica“.

Župan je zadovoljno pogladil svoje čelo in pokajšljaj.

Marici so se zaiskrile oči, kakor bi hotela za to vest takoj pasti mladeniču v naročje.

„Le nekaj se jih je rešilo. Mi smo stali za njimi, toda vsak izmed njih, vi ljudje, je bil hudič, ker nobena krogla se jih ni prijela, a naše sablje so se ogibale njih telesa. Njih udarec je bil vedno smrtonosen, a iz njihovega samokresa niti jedna krogla ni zgrešila.“

Jetnik je malo utihnil.

„A zakaj si vprašal po njih?“ je vprašal potem Poljak.

„To mi je le tako prišlo na misel. Dostikrat smo tu o njih slišali. Tudi je njih polk nekoč jezdil skoz našo vas“.

Župan je to iztežka povedal, potem pa zopet nemirno korakal po sobi.

„Med temi nekolimi je mogel biti uprav on!“ je mislil.

„Med temi nekolimi je bil gotovo on“.

Županu se je dozdevalo, da mu je te besede pošepnil nekdo na uho.

„In vi ste iz Poljske“.

„Seveda“.

„In vaši stariši?“

„Ne živijo“.

„In vaši bratje?“

„Ne žive“!

„In vaše sestre?“

„Nobene nisem imel“.

„Nikogar nimate?“

„Niti očetnjave nimam“.

Župan ga je pogledal iz nova. Te besede so se mu dozdevale nekam tuje.

„Reči hočete, da nimate domovja“.

„Nimam“.

„Vi, da niti doma nimate?“ je šepetala tiho Marica, sklenila roke in mile oči so se ji porosile.

„In vender ste žlahčič“, je rekel župan.

„Žlahčič brez očetnjave, brez posestva, brez podložnikov?“ je ponavljal župan glasno in menil tiho, da za takega bi ne dal niti počenega groša.

In zopet mu je bilo žal, da je ostal pri njih, da ga je prosil prenočišča, in mogel mu je premotiti še hčer. Čudno so se mu uprle oči v poljskega žlahčiča; ko bi ga videl mladi mož, bi bil šel raje s svojimi tovariši na pokopališče, na pokopališču prebil raje hladno vlažno noč, nego pri tem županu.

Župani so bili ob času robote, tako na početku tega stoletja čudni ljudje, sužnji in oblastneži ob enem, večinoma ljudje brez sramežljivosti in poštenja, kakoršni so rabili gospodom „vrhnjim“ in „justiciarijem“ posebno za vsako delo.

„Marica, mati že dremljejo, pojdi in pripravi posteljo“, je rekel hitro župan.

Marica je slušala, se dvignila in še jedenkrat pogledala mladega plemiča, nekaj zašepetala, nemara „z Bogom“ ali „lahko noč“, župan pa se je obrnil k njemu in predel govor dalje.

„Ali je vaš oče imel mnogo imetja“?

„Mnogo, dobrotnik moj! Ne bi ga bil pregledal. Toda prišli so Rusi, zažgali nam grad, ubili mi očeta, dva brata istotako, tretjega so poslali v Sibirijo, kjer je tudi umrl, a jaz sem pobegnil z materjo iz dežele. Napisali so po meni zatikač, toda jaz sem že bil na Pruskem, za Pruskim in na francoskih mejah. V Parizu mi je umrla mati, a vse, kar mi je ostalo po roditeljih, bila je očetova sablja in častno ime. A to sabljo in ime našega rodu sem položil v cesarjevi palači Napoleonu pred noge. Pri Lipskem so mi jo presekali na tri kose, ostal mi je samo ročaj!“

Kmalu nato je bilo v županovi sobi že temno. Iz hiše se je plazil nekdo skozi duri na prosto in naravnost krenil proti pokopališču, nad katerim je rdela zarja kozaških ognjev.

* * *

Ni se še daniilo, ko so se ozvali po vasi kriki, ki so bili podobni kletvam. Ljudje so še dremali, pri županovih se tudi še nihče ni gibal; toda na dvorišču so že stali kozaki in nekoliko jih je stopilo v sobo. Jetnik je trdno spal. Po županu ni bilo sledu, odšel je pred uro na sejm. Kozaki so ukresnili luč, a jedva se je pojavil prvi plamen, že so jim žvižgale žilavke nad glavami, in trije udarci so vzbudili mladega moža, kateremu je postljala Marica pri peči.

„Za Prago“!

„Za Maciejovico“!

„Za Moskvo“!

„In za prenočišče pri peči, pasji sin“!

Kozaki so tolkli kakor za stavo; izlivali so gnev na siromaka, ker jim je ušlo iz pokopališča nad trideset Francozov. Toda Poljak je molčal, oči je imel zaprte in šele tedaj je izpregledal, ko so se odprla vrata in se je objavila v njih mlada deva z razpuščenimi lasmi — odrešenica. (Konec prih.)

Razglas

o prihodnjem tečaju podkovske šole v Ljubljani.

Novi šolski tečaj na podkovski šoli c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani se prične dne 1. junija 1902.

Poleg podkovstva se učenci podkovske šole uče tudi o ogledovanju živine in mesa.

Kdor želi priti v podkovsko šolo, naj vloži prošnjo za sprejem, in naj ji priloži:

1. izpisek iz krstne knjige (ali krstni list),
2. domovinski list,
3. šolsko spričevalo,
4. učno spričevalo v dokaz, da se je podkovstva izučil pri kakem kovaškem mojstru,
5. župnikovo ali županovo spričevalo o poštenem vedenju.

Ubožni prosilci, ki se ne morejo šolati ob svojih stroških, niti ne morejo pričakovati podpore od svojcev, morejo dobiti po 50 gld. podpore pri kmetijski družbi. Prosilec za podporo mora svoji prošnji poleg navedenih prilog priložiti še:

6. ubožni list,
7. potrdilo, da je že dve leti bil za kovaškega pomočnika.

Prošnje za vsprejem v podkovsko šolo naj se do 15. junija l. 1902. pošljejo vodstvu podkovske šole v Ljubljani.

Šola bo trajala do konca decembra l. 1902.

Kdor dobro prestane preskušnjo, more po postavi iz 1873. l. dobiti patent podkovskega mojstra; brez prekušnje pa sedaj nihče ne more postati podkovski mojster.

Nauk o podkovski šoli je brezplačen, učenci morejo skrbeti le za živež in za stanovanje ter za potrebne šolske knjige. Stanovanje dobodo učenci za majhno plačo v šolski sobi.

Učenci naj se oglase vsaj dva dni pred šolskim začetkom v podkovski šoli na spodnjih Poljanah.

Ker je po slovenskih deželah še zmerom premalo v podkovstvu izučenih kovačev in zdravnikov kopitnih boleznij, pa tudi premalo izurjenih oglednikov živinskih in mesovnih, zato naj bi skrbela županstva, da dobode vsaka občina vsaj po enega dobrega kovača in živinskega in mesovnega oglednika.

Oton pl. Detela,

predsednik c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Dr. Karol vitez Bleiweis Trsteniški,
začasni vodja podkovske šole.

Naznanilo.

Skušnje na tukajšnji podkovski šoli se bodo vršile dne 27. in 28. junija t. l., in sicer: 27. junija skušnja iz podkovstva za kovače, kateri niso obiskovali podkovske šole, 28. junija pa za učence podkovske šole iz podkovstva in ogledavanja klavne živine in mesa. Kovači, kateri hočejo delati to skušnjo, naj se oglase pri podpisanem vodstvu do dne 15. junija t. l.

Vodstvo podkovske šole v Ljubljani
dne 1. maja 1902.

Dr. Karol vitez Bleiweis Trsteniški.

§ 60. b)

Uporabljati otroke pod štirinajstimi leti za prodajanje, omenjeno v §§ 60. in 60. a), je prepovedano; uporabljanje ženskih oseb pred osemnajstimi leti v ta namen lahko omeji ali prepove obrtno oblastvo.

Kmetijstvo.

Boj rujavemu hrošču.

Narava se probuja in oživlja, pomlad z vso svojo lepoto je pred durmi. Kamor se ozremo po tej božji zemlji, povsod vidimo zeleneti travnike, gozdovi dobivajo novo obleko, pridni poljedelec orje in seje, po vinogradih se sliši veselo petje delavcev.

Pa dragi bralec, vem, da boš poprašal, kako je to, da se je vse imenovalo, le sadovnikov ni nihče omenil. In vendar je tam najlepše. Da, najlepše je! Vse je v cvetu, vse je odeto v belo obleko. Toda sedaj sva opazovala vso to krasoto od daleč. Stopiva bližje, oglejva si ta ali oni sadovnjak. In sedaj se najinim očem odpre nekaj groznega. Vse polno je nekega rujavega mrčesa, kateremu so dali ime rujavi ali majnikov hrošč, to zato, ker je res rujav in se prikaže koncu aprila in v začetku maja. Ne bom tukaj opisoval, kakšen je, naj se toraj čitatelj sam blagovoli potruditi in naj si ga ogleda. — Škoda, ki jo doprinaša rujavi hrošč, je očitna. On uniči cvetje in listje, in tako pripravi sadjerejca, da ne dobi samo nič sadja, temveč, da tudi drevo kolikor toliko oslabi. Kakor potrebuje človek pljuč, da more dihati v se zrak, in ker brez tega ne more živeti, tako potrebuje tudi drevo listja, ki je, kakor človeku pljuča. Ker tedaj rujavi hrošč uniči listje, ne more tudi sadje lepo dozoreti, ker ne dobiva dovolj organskih snovi. To je na kratko škoda, katero doprinaša sadnemu drevju, in cenjeni čitatelj bo gotovo razvidel, da ni malenkostna, kakor trdijo nekateri. — Ako hočemo tedaj, da bomo imeli jeseni obilo lepega in dobro dozorelega sadja, pokončujmo ta mrčes takoj od začetka. Najbolje je v jutro, ko je še rosa, da ne more leteti, ker so mu otrpnile v hladnem majnikovem jutru krila. Pogrnmimo pod drevo, kjer mislimo otepati hrošča, dovolj veliko rjuho, potem potresimo na lahko drevo, tako da popadajo hrošči na njo. Potem gremo k drugemu drevesu in tako naprej, dokler nismo pri koncu. Nato zagrnimo lepo skupaj in potisnimo vse skup v vrelo vodo, katero je pridna gospodinja tačas pripravila. Mrtve hrošče lahko pomečemo perutnini, ali pa je vržemo na mešanec ali kompost, za kar so posebno priporočljivi, ker so bogati na dušiku. — S tem, da smo tako obirali hrošče, pokončali smo tudi mnogo ogrcev, katere poljedelec dobro pozna kot velike škodljivce na polju; tudi v vinogradu, na vrtu in travniku delajo veliko škodo. — Ker je letošnje hroščevo leto,

bomo imeli pred njimi tri leta mir, ker se v tolikem številu prikažejo le vsako četrto leto. Da pa se jih še tedaj obranimo, pokončujmo pridno ogrce, posebno tedaj, ko orjemo; ne preganjajmo ubogega krta, kateri jih mnogo pokonča, dasiravno nam njegove krtine niso ljube.

Ivan Vuk.

Poučni in zabavni del.

Črni kirasirji.

Češki spisal V. Beneš-Třebizský. — Poslovenil D. Př.
(Konec.)

A kozaki so imeli v prsih mesto srca kamen in v glavah mesto usmiljenja maščevanje nad Poljaki. Zaman se jim je vrgla Marica pred noge, zaman je zakrivala siromaka in se stavljala med njega in kozake.

Molajci so jo odrinili, a v tem trenutku bi bili pustili i vodko, ker so vedeli o tem jetniku, da je iz rodu, katerega je proklel beli car do slednjega kolena. Kozak je bil vselej pripravljen dati za carja neumrjočo dušo, a za Poljaka se zapisati hudiču.

„To ni Francoz! To je Leh, prijatelj! Hlapčevski Leh!“ so se vzpodbujali kozaki, da jim je stopil znoj na čelo.

„In častnik Napoleonove garde in obračal slednjič oči v devo pri durih, hitreje in hitreje je dihal, raz obraz mu je tekla kri kakor potok, in kakor reka iz ranjene roke — —

Kozaki so ob zori odšli.

Poleg mladeniča je klečala deva in mu izpirala rane.

„Tvoj oče — —“

Siromak je hotel nekaj povedati, a ni mogel. Revež se je hotel dvigniti, iz nova mu je siknila kri iz levice, klesnil je nazaj in — poslednjič dihnul. In predno se je vrnil župan s sejma, so pokopali bičanega pri križu. Niti groba mi ni nihče pokropil, a „očenaš“ molila je zanj na vsem svetu le — županova Marica“.

* * *

Francoski orli si niso več opomogli. Krila, porazana pri Lipskem in pri Hlumu, jim nikdar več niso vzrasla. Saske ravnine so se napile krvi slavnih gard. Hitro so se vrnili polki na Češko v svoja stara mesta, toda jako razredčeni so bili, rekel bi, da so se vračali samo ostanki iz boja.

A „črni kirasirji“ se niso vrnili. Nov polk so ustvarili, toda ta ni bil za las podoben nekdanjemu, bil je podoben drugim polkom, kakor jajce jajcu. Samo vest o nekdanjih kirasirjih, ki so ostali pri Hlumu in pri Lipskem, jim ni mogla pridobiti prijaznosti pri ljudeh.

V vasi, o kateri pripovedujemo, so bili dragonci. Bili so sami novinci. Niti povohali niso strelnega prahu.

Nekoč je pridrla do vasi proti večeru pet jezdec v belih, raztrganih plaščih na penečih se konjih, kakor bi prišli iz vode.

Pred županovo hišo so se ustavili. Jeden je skočil s konja in stopil hitro v sobo. Župan se je ravno odpravljal k gospodu justicijaru, ker se je osmelilo včeraj nekoliko mladeničev v krčmi zabavljati proti pravici županovi in gospoda oskrbnika. Bili so uprav vsi zreli za beli plašč.

„Še živ, župan? — In Marica še prosta? — Hola, župan! — Ali me ne poznaš?“

Župan se je ozrl in se stresel.

„Ne boj se!“

„Svobodna, gospod grof, še do danes čaka.“

„Prišel sem s teboj poravnat.“

Župan je bil zopet bel kakor mrtvec.

„Gospod grof, poravnala sva.“

„Bodeva šele.“

„Imel si, župan, kozake tu, ne?“

„Imel.“

„Vedli so tudi ujete Francoze?“

„Vedli.“

„Med temi Francozi je bil tudi mlad Poljak?“

„Bil, gospod!“

„Tvoji hčerki se je dopadal?“

„Nevem, gospod!“

Župan je postajal vedno drameji, a raz čelo mu je kapal pot.

„Pustili ste ga v sobo?“

„Pustili. Smilil se mi je.“

„A ker se ti je smilil, si ga šel izdajat kozakom.“

„Gospod grof, ne, na mojo dušo, na moj spas.“

„Molči, kmet! — Potem si nalašč odšel na sejm.“

„Moral sem.“

„Kozaki so prišli in bičali Poljaka do smrti.“

„Zato ne morem, gospod grof.“

„Ne laži; vse vem. Kozaški kapitan se je s tem bahal, a jaz sem ga poslal tja, kamor že davno spada njegova duša. — A veš, kdo je bil ta Poljak? — Bil je moj bratranec. — Tvojo hčer popeljem s seboj za minoli dolg, a tega novega zločina ti ne odpustim. — Hej dečki, zvežite ga!“

Štirje starejši vojaki so skočili raz konjev in vrgli bele, razcapane plašče od sebe. Bili so to „črni kirasirji“. Niti besede niso dejali, ko so izpolnili ritmojstrov ukaz tako, kakor bi jim bila to igrača.

Častnik je govoril s poročnikom, ki je stanoval v nasprotni hiši. Nekaj je ž njim govoril, a kmalu nato so vedli župana na občinsko sodišče.

Hči je gledala svojega očeta, ko so ga vezali, a ko je preklel uro svojega rojstva, ko je preklinjal svojo kri do poslednje kaplje, je stala kakor z oka-

menelim očesom, niti jedne solzice ni pretočila, a ko jo je dvignil grof na svojega konja in jo ogrnil z belim plaščem, je še vedno molčala, kakor da je izgubila dušo.

Kmetica je vila roke, vse svetnike je klicala iz nebes, nazivala je rane Kristove, toda „črni kirasirji“ so bili gorši od kozakov.

Dragonski novinci so hiteli povsod na cesto, da bi si dobro zapomnili, kakšni so bili nekdanji „črni kirasirji“, ker to so bili poslednji in vračali so se iz francoske ječe.

* * *

Nemara pred dvema letoma mi je pravil to prigodbo starec, ki je pomnil v dotični vasi že dve koleni.

„In veste, dedek, kaj je župan zakrivil?“ sem vprašal starika.

„Inu — vem, seveda vem. Saj sem tedaj že jezdil na konjih in v teh letih človek vse zapazi. — Županov rod je že davno izumrl, smem vam torej vse povedati. Jezdili so tod ulani s polkovno blagajno. Blagajno so pustili pri županu, a poročnik, poljski grof, je stanoval tudi pri njem. Župan je dal ulanom piti, kolikor so hoteli, sam jim je nalival, a poročniku največ. Bilo je tedaj ravno ob žetvi in vojaki so imeli podvojeno žejo. Niti ljubilo se jim ni odtod, a odjezdili so stoprav tedaj, ko je stalo solnce že precej visoko. Od teh dob pa je bil župan pri gosposki prva oseba, z vsemi uradniki je bil znan. Toda po krajini se je tedaj tudi raznesla vest, da so odnesli vojaki mesto tolarjev same medenjake, štiri so vrgli v ječo, a poročnik, ki je bil poljski grof in je mogel plačati, je bil za kazen prestavljen k „črnim kirasirjem“. Stari grofov sluga je slutil, kakim načinom so se spremenili tolarji v medenjake, same dunajske groše, a molčal je kakor grob, in ko je to povedal grofu, je ta ukazal, da bi molčal še nadalje kakor grob. — Nekoč sta prispela k županu pozno zvečer dva prenočevalca. Župan je samojedin bdel, pozabil je zapreti duri in grabil po samem srebru. Bili so sami novokovani tolarji. Prenočevalca sta vrgla iznagla cunje raz sebe. Župan je pobledel kakor stena, a ko je čutil na prsih toke dveh samokresov, je priznal, čigavi so denarji. Toda grof mu je tedaj prej radi Marice odpustil in odnesel drugega dne tolarje s seboj. Ne vem, zakaj se mu je ta deva tako prikupila.“

„A o Marici ni bilo več slišati?“

„Nikdar, gospod; odkar je odjezdil ž njo črni kirasir, je izginila, kakor da je padla v vodo.“

„In župan?“

„Umril je v ječi. Pravijo, da se je sam usmrtil. Kmetica se je vnovič omožila; toda z novim možem je bila nesrečna. Za leto odšla je za prvim možem. — Ko je v štiridesetih letih prispel semkaj ulanski

polk, je prišel z njimi ulanski poročnik, tudi poljski grof. Ta je vedel o vsem. Menili so, da je to Maričin sin. Bil je županovi hčeri podoben, kakor bi ji padel iz očesa, samo temnejše oči je imel in bolj rjave lase, gotovo po očetu“.

Novice.

— **Promoviran** je bil 6. t. m. na graškem vseučilišču doktorjem prava c. kr. avskultant pri okrožnem sodišču v Mariboru gosp. Vekoslav Bratkovič. Čestitamo!

— **Častnima članoma** je imenovala uniformirana meščanska garda v Krškem okrajnega glavarja gosp. Josipa Oreška in okrajnega sodnika gosp. Pavla Juvančiča.

— **30letnica** zdravnika gosp. Finza. Ljubljansko prostovoljno gasilno društvo je priredilo v soboto ob 8. uri zvečer na čast in v proslavje svojemu najstarejšemu izvršujočemu članu, društvenemu zdravniku gosp. Franu Finzu, o priliki tridesetletnice njegovega delovanja v društvu, slavnostni večer, pri katerem je svirala ljubljanska društvena godba.

— **Trgovska in obrtna zbornica za Kranjsko** je imela včeraj, v četrtek dne 15. t. m. svojo ustanovno sejo, pri kateri je trgovsko ministrstvo zastopal dvorni svetnik dr. pl. Rüling. Zbornica je v tej seji volila svoje predsedstvo in sicer je bil izvoljen predsednikom g. Jos Lenarčič, tovarnar na Vrhniki, podpredsednikom g. Fran Kollmann, trgovec v Ljubljani in provizoričnim predsednikom gosp. Ivan Baumgartner, tovarnar v Ljubljani.

— **Zanimiva pravda.** V Kranju je umrla dne 24. julija leta 1901 zasebnica Terezija Eržen. Žena je imela 10.000 kron premoženja, ki je bilo naloženo v mestni hranilnici v Kranju. Po njeni smrti se je izkazalo, da se nahaja ta hranilnična knjižica v rokah dekana gosp. Antona Koblarja v Kranju. Pri zapuščunski obravnavi je dekan gosp. Koblar izjavil, da mu je zapustnica Terezija Eržen pet dni pred smrtjo darovala omenjeno knjižico v dobrodelne namene. Brat zapustnice, Martin Eržen, je vsled tega, dekana gosp. Koblarja tožil, da mora teh 10.000 kron oziroma 9800 kron vplačati v zapuščino Terezije Eržen. Pri obravnavi se je dekan gospod Koblar postavil na stališče, da se gre tu za daritev med živimi, mej tem, ko je Martin Eržen zastopal stališče in se po pričab dokazoval, da se ne gre za daritev mej živimi, da bi taka daritev sploh ne veljala, tudi če bi se bila res zgodila, in da je Terezija Eržen dala svojo hranilnično knjižico dekanu le shraniti, ker jo je dekan v to nagovarjal. Deželno sodišče v Ljubljani je dekana zaslišalo pod prisego, in ko je istako izpovedal, kakor poprej, je razsodilo, da se tožba Martina Eržena odbije. Proti tej razsodbi je Martin Eržen vložil priziv in višja deželna sodnija v Gradcu je temu prizivu ugodila, razveljavila prvo sodbo in razsodila, da mora dekan Koblar hranilnično knjižico z vlogo 9800 kron izročiti v zapuščino Terezije Eržen ter plačati pravdne stroške. Stvar pojde še na najvišjo sodnijo in zato nečemo še danes o njej pisati komentarja.

— **Odličen gost.** Te dni se je mudil v Ljubljani znameniti francoski publicist, André Chéradame, da se pouči o narodnem življenju in o političnih razmerah na Slovenskem. André Chéradame je seznanil francoski narod s Čehi in si je postavil za nalogo delovati tudi na to, da njegovi rojaki spoznajo Slovence in vse okoliščine, v katerih žive. Že v svoji znameniti knjigi „L'Europe et la question d'Austrie au seuil du XX. siècle“, katera je v višjih političnih sferah odločilnih narodov v Evropi zbudila nenavadno zanimanje, opozoril je André Chéradame na važnost postojanke, ki jo za-

vzema naš narod na avstrijskem jugu. Ako sedaj dopolni dotično svojo razpravo o nas, moremo mu le hvaležni biti; saj bode morebiti še Francija z mogočno svojo zaveznico kdaj poklicana braniti Avstrijo in nas pred pohlepnostjo Nemčije, ko bode le-ta čez naše dežele hotela priti k Jadranskemu morju

— **Slavnost razvitja zastave »Sokola« v Idriji** se vrši dne 20. julija t. l. Odbor prosi vsa narodna društva, da blagovolijo uvaževati ta dan pri določanju večjih narodnih slavnosti.

— **Kmetijska zadruga.** V soboto je bil razglašen o kmetijskih zadrugah sankcionirani zakon. Ta zakon ustanavlja samo okvir, kateri morajo sedaj popolniti deželni zbori.

— **Realka v Idriji.** Realnega poslopja v Idriji ne bo zidala firma G. Tönnies, katera je svojo ponudbo umaknila, nego firma V. Treo. Prihodnji teden se začne kopanje temelja. Nadzorstvo stavbe je prevzel rudniški inženier g. I. Širola.

— **Nova postaja.** Dne 11. maja t. l. se je otvorila na progi Ljubljana-Tržič, med postajama Jesenice in Dovje pri 35.1 km ležeča postaja Hrušica za osebni in prtljažni promet.

— **Za pogorelce v Gorenji vasi** je dunajski magistrat odposlal deželnemu predsedništvu v Ljubljani 672 kron 38 vin., katera vsota je bila v rečeni namen nabrana in izročena dunajskemu magistratu.

— **Občinske volitve.** Narodno-napredna stranka je zmagala pri občinskih volitvah v Cerknici, v Rovtjah in v Vodicah.

— **Štrajk v Ljubljani** je vzel žalosten konec. Zidarji so začeli zopet delati in sicer pod starimi pogoji; tesarji štrajkajo še, pa tudi nimajo upanja na zmago.

— **Pomankanje učiteljstva na Štajerskem.** Po zadnjem poročilu deželnega šolskega sveta deluje na Štajerskem 1638 učiteljev in 826 učiteljic. Dočim je dosedaj še vsako leto naraslo število učiteljev, dasi le neznatno, se je l. 1900 prvič pojavilo nazadovanje moških učiteljskih moči, in sicer za sedem, tako da ni mogoče več pokrivati z običajnim naraščanjem odhodov v učiteljstvu, kakor so vsled penzioniranja, izstopa in smrti. Sicer narašča skoraj z vsakim letom število učiteljic, a v prikritje primanjkljaja ne zadoščajo. Vsled tega ugiba deželni šolski svet, s čim bi se dalo opomoči. Najbolj potrebno se mu zdi ustanoviti tretje moško učiteljišče, samo tega noče uvideti, da si po največ sam odganja značajni učiteljski naraščaj.

— **Preveč gadov in modrasov** je že dobil štajerski deželni odbor na svoj razpis, s katerim se je obečala za vsako vposlano glavo strupene kače nagrada 3 kron. Ponekod so se priredili pravi lovi na to strupeno golazen in prišlo je vsak dan toliko kačjih glav v Gradec, da se je deželni odbor že resno bal za svoj fond ter je nagrado za ubite kače znižal od 3 kron na 1 krono.

— **Tržaška »Edinost«** je priobčila kar dva članka, v katerih se bavi z zadnjim našim člankom „V obrambo“. Ker nečemo shodu časnikarjev škodovati, odgovorili bomo po shodu.

— **»Narodni dom« v Podgradu.** Posojilnica in hranilnica v Podgradu v Istri je dne 1. maja t. l. sklenila sezidati v Podgradu „Narodni dom“. Kolikega pomena bo „Narodni dom“ za vse narodno življenje v tem okraju, tega pač ni treba posebej razlagati. Taisti dan so slavili v Podgradu tudi redko obletnico. Ravno tega dne je bilo namreč 25 let, kar je v podgradu začel delovati župan gosp. Slavoj Jenko. Kar se je v tem času zgodilo na narodno-gospodarskem in kulturnem polju, vse je v prvi vrsti zasluga gosp. Jenka. Zastopal je ta okraj dolga leta v deželnem zboru, moral je prestati velikanske boje z Lahi in njih podkupljenci ter z različnimi oblastnijami, a zmagal je na celi črti, ker se je boril za pravico in poštenje. Gospod Jenko se lahko s ponosom